

IGUALTAT DE GÈNERE, LÍMITS I URGÈNCIES DEL DEBAT FEMINISTA

“La igualtat de gènere no és només un dret fonamental sinó que és un dels fonaments essencials per construir un món pacífic, pròsper i sostenible”.

La proposta s'adreça a alumnat de 4t d'ESO, batxillerat, formació professional i estudis universitaris.

Propostes de treball a l'aula

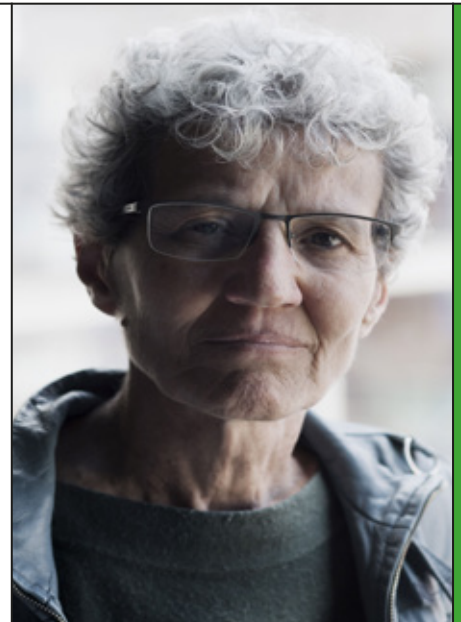
1. Introducció

Enguany **Tocats de Lletra** inaugura un espai on la poesia coincideix amb altres disciplines per reflexionar sobre espais comuns. *Estranyes parelles*¹ és l'espai de diàleg que s'inicia amb la conversa entre la filòsofa Fina Birulés i la poeta Teresa Pascual (<https://web.manresa.cat/ciutatagora/menu/15049-videos/150>)², conduït per la també poeta Mireia Calafell, dins l'espai Òmnium, el divendres 20 d'octubre, a Manresa.

La conversa parteix de les reflexions de la poeta valenciana, Teresa Pascual, que ens situa el diàleg des d'un punt de vista filosòficopoètic i/o poeticofilosòfic, i que té com a marc l'obra *Hannah Arendt. El món en joc* (2023), de Fina Birulés, i els reculls de poemes *Vertical* (2019) i *Tot passa a baix* (2022), de Pascual. La poeta ens llegeix l'inici del capítol “Per esguard del món”, del llibre de Birulés *Hannah Arendt. El món en joc*, i la segueix Birulés amb la lectura d'uns poemes de Pascual de *Vertical*, més l'epígraf de *Tot passa a baix*, i el poema «Sutura», a *Tot passa a baix*.

En aquest context de lectura, Pascual remarca la sorpresa d'haver trobat en l'obra de Birulés «elements per escriure una obra poètica, com el títol “món en joc”, que podria ser un títol d'un poema», o també la coincidència que «un dels objectes del pensament en filosofia i poètica és el món, l'experiència, i l'experiència “personal” és coincident en l'objecte d'estudi de pensament de Hannah Arendt».

Birulés recull el fil argumental de la poeta valenciana i ens matisa que podem pensar en pensament metafísic més complex o podem parlar de què significa pensar: «el món no és objecte del nostre pensament sinó que és allò que desencadena el nostre pensament, és a dir, els esdeveniments; les accions que fan els altres o les nostres experiències són allò que de cop ens obliguen a repensar el que havíem pensat fins al moment». Per tant, l'objecte del nostre pensament és l'experiència, com també deia Arendt.

Fina Birulés

Teresa Pascual

En la pregunta filosòfica i poètica hi ha un element en comú, la veritat, que tant en parla Hannah Arendt, i que Birulés relaciona amb els versos de Pascual: «cal trobar frases vertaderes al llit mandrós de la llengua», apel·lant a un treball sobre el llenguatge per fer dir. El fet de dir la veritat, la comprensió del dir, implica una responsabilitat vers el món. Per a Pascual «hi ha una responsabilitat en allò que escrivim, en les paraules que fem servir», és a dir, «quan intentes dir en poesia el que les coses són en el moment que vols dir-les és molt complex, perquè primer has de descobrir què és i, en segon lloc, dir-ho en paraules precises que provoquin i despertin una emoció en el lector», i cita a Birulés: «la paraula apunta; l'acció inicia».

Què és apuntar? i l'acció? Birulés primer en parla a través d'una resposta que va fer Pascual en una entrevista, l'octubre de 2008, «la poesia apunta directament en el centre de les coses, a la veritat que sense miraments es presenta». La poeta aprofundeix en el sentit que apuntar és també suggerir, mostrar, senyalar. La poesia «senyala on has de mirar, indica una nova perspectiva», en paraules de Pascual, però respondre la pregunta què inicia la poesia, què posa en marxa en el lector, segons la poeta, ja és una qüestió més difícil de respondre.

En paraules d'Arendt, «els poetes no parlen sinó que ressonen les veritats, les essències». Què és dir la veritat? Per a Birulés és una pràctica del món que «en una època on domina la mentida i és difícil orientar-s'hi, el gest de dir la veritat indica que és una pràctica de món». Pel que fa a l'acció, Birulés recupera les paraules d'Arendt per transmetre la idea que tot els humans som nats, enlloc de parlar dels humans com a mortals. És a dir, néixer vol dir aparèixer per primer cop, «fer-se visible allà on són els altres», segons Birulés. Aquest fer-se visible és l'acció, és la capacitat de començar, «d'irrompre per primera vegada en un context on hi ha els altres; [...] els altres són els nostres límits i quan un actua, els altres reactuen, s'inicia l'acció i no sabem com acabarà», segons Birulés. Cal la comprensió d'aquest món, d'aquest dir; entendre allò que passa en aquest moment, no cal tenir una teoria sinó les eines que ens permetin mirar el món de cara (l'experiència, segons Arendt) i que no ens sigui indiferent (fer-se càrrec del passat i del present), com diu Birulés «atrevir-se a pensar / dir sobre el món que ens toca viure».

Una de les responsabilitats que posen damunt la taula les dues escriptores és la de fer-nos càrrec del passat. Un passat que consisteix en la transmissió d'uns valors com la honestedat i la cerca de la veritat a través de l'art, de la poesia, ja que tenen la capacitat de transmetre emocions: «les emocions també transmeten una part de la realitat que no seria coneguda sense les emocions», segons Pascual.

Com a resum del diàleg entre les dues escriptores, recollim les paraules d'Arendt dites per Birulés: ens cal «pensar sense baranes» que connecten amb les paraules de Pascual: «es requereix valentia per pensar sense baranes perquè, per altra banda, la barana ens impedeix caure al buit».

Antecedents

La filosofia i la poesia són estranyes parelles o són companyes de viatge? Reflexionar, parlar i dir sobre el món en què vivim a partir de l'experiència, de les emocions i de les reflexions que cerquen dir la veritat, que cerquen els mots que volen iniciar, suggerir, mirades i reflexions en els lectors.

2. Metes, objectius i activitats

Metes:

1. Generar espais de lectura, reflexió i creació filosòfica i poètica entre els joves
2. Difondre l'obra poètica i filosòfica de les dues ponents així com de Hannah Arendt
3. Promoure reculls de textos a partir de la reflexió de la comprensió del món
4. Ampliar reflexions filosòfiques a través de l'obra de Hannah Arendt
5. Implicar tota la comunitat (educativa) en la reflexió filosòfica i poètica

Objectius i activitats³:

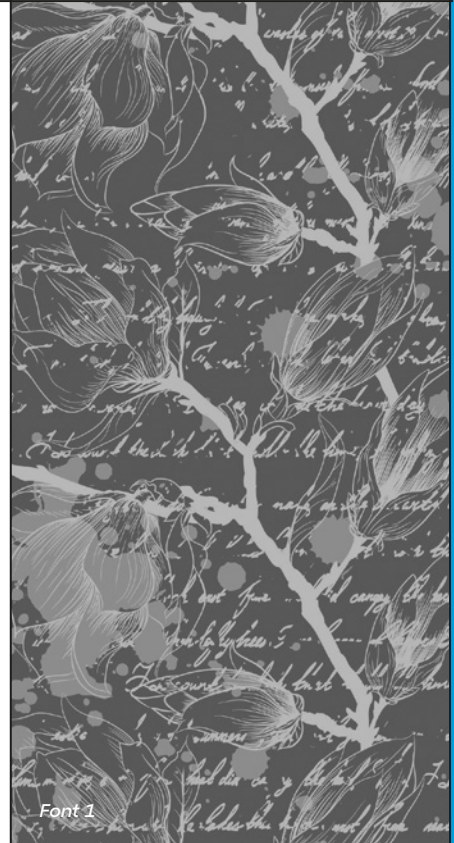
1. Conèixer l'obra de Fina Birulés, la de Teresa Pascual i la de Hannah Arendt (meta 1, 2 i 4)

- Fer un recerca bibliogràfica sobre les autores (Hanna Arendt, Teresa Pascual i Fina Birulés).
- Analitzar des d'un punt de vista filosòfic i poètic els llibres presentats a la sessió *Estranyes parelles*:
 - Anàlisi poètica de *Vertical* i *Tot es mou a baix*. Anàlisi de les figures mètriques, composició...; intencionalitat de l'autora; missatge i objectius dels poemes.
 - Anàlisi crítica de l'obra de Birulés *Hannah Arendt. El món en joc*. Quin és el punt de partida del llibre? Quines són les idees principals del llibre? Per què un "món en joc"?
 - Anàlisi comparada de dues obres de les presentades (la de Birulés sobre Arendt i una altra de Pascual). Què tenen en comú? Quin valor n'extreuen de la paraula, del treball del llenguatge? Quina és l'experiència viscuda? Argumentació i justificació.

- Què és el pensament? Què mou al pensament? La paraula què implica en la visió del món? i l'experiència?
- La literatura, la poesia, i la filosofia són dimensions paral·leles? Justificació de la resposta.

2. Analitzar el concepte de pensament filosòfic i poètic que es desprèn de la conferència (meta 1, 2 i 3)

- Organitzar debats, seminaris, entre els joves sobre la poesia i la filosofia.
 - Què és per a ells la poesia? Consideren que la poesia és només els poemes escrits en un llibre de poesies o hi ha altres textos, disciplines, que també són poètics? Per què també poden ser poètics? Què tenen en comú?
 - Què és per a ells la filosofia? El pensament filosòfic? La filosofia pot ser poètica? I la poesia filosòfica?
 - Quins són els centres d'estudi en comú entre filosofia i poesia? Com es tracten o es poden tractar des de les dues disciplines?
 - Similituds i divergències apuntades a la conferència entre filosofia i poesia.
 - Reflexió sobre més similituds i divergències entre poesia i filosofia.
- Generar espais de coneixement i reflexió a partir dels temes, informacions, etc., que s'han treballat.

Font 1

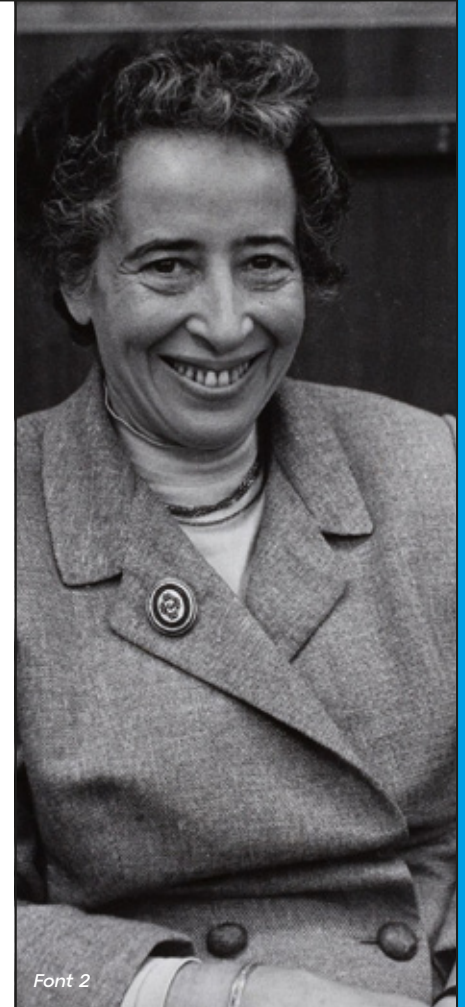
3. Crear escrits de reflexió o poemes que tractin la comprensió del món que envolta els joves (meta 1, 2, 3, 4 i 5)

- Reflexionar, comparar i contrastar el concepte de comprensió del món
 - Identificar temes d'interès per reflexionar: estat actual del món.
 - Anàlisi de l'estat actual; quines eines ens serveixen per explicar els moments actuals a partir de l'experiència viscuda?:
 - com veuen / viuen el canvi climàtic, per exemple
 - com veuen / viuen les guerres que tenen lloc en diferents territoris del planeta
 - com veuen / viuen l'auge dels extremismes ideològics
 - com veuen / viuen temes que els preocupin
- Fer-ne una llista i analitzar-los
- Crear espais per compartir la mirada dels joves sobre temes actuals i poder visionar, compartir, llegir els textos, les creacions, les reflexions sorgides dels punts anteriors.

- Elaborar en un Sites de Google, Padlet o en una infografia (Canva, Genially, Prezi...) on hi hagi el recull de les anàlisis, reflexions i conclusions a través de les seves creacions del concepte comprendre el món.

4. Divulgar l'obra de la filòsofa Hannah Arendt entre els joves (meta 4)

- Analitzar a fons la vida i l'obra de Hannah Arendt.
 - Plantejar un treball de recerca:
 - Fer un pla de treball amb hipòtesis, objectius i línies que cal estudiar / treballar.
 - Recopilar informació. Accedir a les fonts.
 - Redactar el treball de recerca: parts i estructura.
- Reflexionar des del punt de vista dels joves els temes tractats a *Hannah Arendt. El món en joc*:
 - tradició, començament, comunitat, llibertat, memòria, educació, comprendre, responsabilitat...
- Elaborar un possible pla de treball d'investigació de possibles connexions entre l'obra de Hannah Arendt i la seva influència en altres pensadors/es europeus.
 - Per què és important la seva obra? Per què Birulés n'ha fet tants estudis? Relacionar-ho també amb el pensament i les obres de Judith Butler, per exemple.
 - Totalitarisme
 - Feminisme
 - Conflicte Israel - Palestina

Font 2

5. Compartir experiències sobre lectures tant de filosofia com de poesia que tractin i reflexionin sobre el pensament, les emocions i l'actualitat (meta 5)

- Fer una cerca de filòsofs i filòsofes a partir del s. XX i establir connexions amb escriptors i escriptores (poetes) de l'època.
 - Quants poetes tracten l'actualitat dels que han cercat? Quins mestratges poden arribar a identificar?
- Crear murals, Padlets, Sites... de creació i divulgació poètica i filosòfica en general, però també d'autors d'arreu del país.
- Plantejar temes, converses, reflexions que preocupen, interessin i motiven els joves en un context filosòfic.
- Debatre quins temes poden expressar-se a través de la poesia.

- Incentivar espais de creació poètica i de reflexió des de i per als joves.
- Intercanvi d'alumnes entre centres de la ciutat per a debatre, comentar... qüestions referents al pensament.
- Exposar, recitar... reculls poètics entre diferents centres i promoure'n col·loquis.